

De Wondere Vogelwereld van O.C. Hoymeijer.

Kerstvogel

Ubes escristos sacrales L 21 cm

Meest algemene en verspreide niet-bestaande vogel. Verblijft het gehele jaar in de koude streken boven of vlak onder de Noordpoolcirkel. Habitat strekt zich uit van de uitermate ruige toendra's van Canada en Groenland tot de onherbergzame steppegebieden van Mongolië. Verenkled saai. Effen bruin met rossige kap.

Mannetje en vrouwtje identiek tot na het broedseizoen. Door de lange, koude winterperiode worden de vijf tot zeven lichtrode eieren pas halverwege de zomer gelegd en door beide vogels uitgebreed. De jongen zijn eind november volwassen en niet meer afhankelijk van het ouderpaar. In deze periode breekt voor het mannetje de jaarlijkse rui aan en maakt het saai bruine verenpak plaats voor het zo karakteristieke uitbundige rood-witte. Dit is tevens de start van de zogenaamde 'wintertrek'.

De mannelijke vogels verzamelen zich in zwermen van vaak duizenden exemplaren om naar de zuidelijke pleisterplaatsen te vertrekken. Het overvliegen bij volle maan, waarbij de vogels met de vleugels een zacht 'klingelen' voortbrengen, is in combinatie met de luidkeelse 'Jhooohooooo, Jhooohooooo'-klanken zelfs voor de niet-vogelliefhebber een magische ervaring. Favoriete waarnemingsplaatsen in Europa van dit wonderbaarlijke fenomeen zijn onder andere Knüttelskån in Noorwegen, Pillitinjärven in Finland en het Sackyj Pryrodnj Nacionalnyj Park op de grens van Polen en Oekraïne. In de meeste 'westerse' landen wordt de Kerstvogel gezien als de bringer van vrede, geluk en voorspoed. In veel 'oosterse' landen echter van rampspoed en ellende. Zo vlogen er in het jaar 1162 in de Pakistaanse deelstaat Pramiammiji in de nacht voorafgaand aan de grote allesver-

woestende aardbeving waarbij vele duizenden doden vielen, grote zwermen klingelende Kerstvogels over. Bij de jaarlijkse herdenking van de slachtoffers van deze ramp, met de daaraan gekoppelde "Ghanaâsmatti Prundi Prâkhut Kesjmem"-feesten ('Dood aan de overvliegende Vogel van de Nacht'-feesten), gaan vele duizenden Pakistani de straat op van papier-maché vervaardigde Kerstvogels massaal te verbranden.

Bij de aankomst van de Kerstvogels in de Westerse 'gastlanden', medio december, wacht hun een warm welkom door de plaatselijke bevolking. Vele steden zijn sfeervol verlicht, uitbundig versierd en op menig voordeur prijkt een kunstig gevlochten krans van hulst in combinatie met maretak, ten teken dat eenieder, ongeacht ras, kleur, seksuele voorkeur, geslacht of afkomst welkom is om van een glas warme wijn en een snee zoete taart te genieten. Op de winterse voedertafels wordt overvloedig gestrooid met het favoriete voedsel van de Kerstvogel: mandarijnpartjes en gepofte kastanjes. Na een verblijf van enkele dagen en weer volledig aangesterkt vertrekken de vogels huiswaarts om zich na een reis van rond de tien dagen weer bij de vrouwtjesvogels en de juvenielen in het Hoge Noorden te voegen. In de achtergelaten gastlanden is het afscheid nemen van de Kerstvogels het sein om de versierselen op te bergen. Helaas gaat met het rituele verbranden van de gevlochten voordeurkransen ook menig 'warme welkomsgedachte' in rook op ...

Vliegend met mandarijn

Volksvogelwijsheid: Herkomst: Noord-Amerika (zuidelijke staten). In verband met het rond-uit racistische, kwetsende karakter van deze volksvogelwijsheid is besloten deze niet te publiceren.

Iedere week beschrijft O.C. Hoymeijer een vogel die aan zijn brein is ontsproten.

Natuurjongeren

Honderd jaar bestaat de Nederlandsche Jeugdbond voor Natuurstudie. Bij de oprichting was het doel 'de biologie pasklaar maken voor ons zinnelijk leven'.

Gezellig samen beestjes bestuderen

tekst **Monica Wesseling**

De naam doet denken aan geitenwolven sokken, softetypes en corvee. Aan zingen bij het kampvuur, botaniseertrommels en stevige kost. Dat beeld is wat achterhaald, maar nog steeds is 'alles wat groeit en bloeit en ons telkens weer boeit' het bindende motief.

Het is een jubileum om trots op te zijn: de NJN, de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie bestaat honderd jaar. Weliswaar niet meer met de vierduizend leden van de topjaren, maar nog steeds met zo'n vijfhonderd jongeren van 11 tot 25 jaar. Trots ook gezien de wetenschappers van faam die hun eerste biologische vorming in de NJN kregen onder wie natuurvorser Victor Westhoff en Nobelprijswinnaar Niko Tinbergen.

Kort na de Eerste Wereldoorlog heerste er bij de jeugd optimisme; ze wilde iets doen, de wereld veranderen en tientallen jongerenclubs zagen het licht. De AJC, de Arbeiders Jeugd Centrale, en de NBAS, de Nederlandse Bond van Abtinent Studerenden, bloeiden op. Ook de biologieclubs op de middelbare scholen, opgezet en geleid door biologieleraars, werden populair.

Zó populair dat twee noordelijke middelbare scholieren, Feiko Koster en Molle Eisma, op het idee kwamen

om de clubs te structureren door ze onder te brengen in een federatie, natuurlijk met behoud van autonomie. Hun oproep, geplaatst in de *De Levende Natuur*, kreeg gevolg en eind augustus 1920 werd op het 'Kongres van den Bond voor Natuurhistorische Jeugdverenigingen' de Nederlandsche Jeugdbond voor Natuurstudie opgericht. Aanvankelijk telde de bond achttien noordelijke biologieclubs; allengs werden het er meer en over het hele land verspreid.

Koster en Eisma kwamen beiden uit een arbeidersmilieu maar waren daarmee allerminst representatief. Het overgrote deel van de leden van de jonge NJN bestond uit geboede jongeren. Het moet een opvallend gezelschap zijn geweest: heren in kostuum, hoed en met keurige schoenen, de enkele dame in knielange rok met gestreken blouse en schoenen met hoge hakken. Op pad door bos en hei, op zoek naar de wond'ren der natuur.

Zinnelijke lusten

Het was flink pionieren die eerste jaren. Natuurboeken bestonden er nauwelijks, determinatietabellen al helemaal niet en alle kennis moest van de biologieleraars en andere ouderen komen. En dat niet alleen; de ouderen waakten tijdens kampen ook over de zinnelijke lusten van het jongvolk. Jongens en meisjes sliepen apart, volksdansen (hupsen in NJN-termen) moest voorkomen dat de hormonen te hoog opspeelden. De moraal stond sowieso hoog in het vaandel, getuige het schrijven van een van de eerste leden. De NJN moest naar haar idee 'de biologie pasklaar maken voor ons zedelijk leven'.